

SỞ GD&ĐT BẮC GIANG
TRƯỜNG THPT LỤC NGẠN
SỐ 4

KIỂM TRA GIỮA HỌC KÌ I
NĂM HỌC 2022- 2023
Môn: Ngữ văn, lớp 10
Thời gian: 90 phút (không kể thời gian
giao đề)

I. ĐỌC HIỂU (6,0 điểm)

Đọc văn bản sau đây:

THẦN MƯA

Thần Mưa là vị thần hình rồng, thường bay xuống hạ giới hút nước biển, nước sông vào bụng rồi bay lên trời cao phun nước ra làm mưa cho thế gian có nước uống và cây cối, cây cỏ trên mặt đất được tốt tươi. Thần Mưa thường theo lệnh Trời đi phân phát nước ở các nơi. Thần Mưa có tính hay quên, có vùng cả năm không đến, sinh ra hạn hán ở hạ giới, có vùng lại đến luôn, làm thành lụt lội. Do đó mà có lần người ở hạ giới phải lên kiện Trời vì Thần Mưa vắng mặt lâu ngày.

Công việc phân phối nước cho khắp mặt đất rất nặng nề, một mình thần Mưa có khi không làm hết, nên có lần trời mở một cuộc thi chọn các giống thủy tộc có tài trở thành rồng hút nước phun mưa để giúp sức thần Mưa. (...) Khi chiếu Trời ban xuống dưới Thủy phủ, vua Thủy Tề loan báo cho các giống dưới nước ganh đua nhau mà dự thi. Trời cắt một viên Ngự sử ra sát hạch. Hạch có ba kỳ, mỗi kỳ vượt qua một đợt sóng, con vật nào đủ sức đủ tài, vượt được cả ba đợt, thì mới lấy đỗ mà cho hóa rồng. Trong một tháng trời, bao nhiêu loài thủy tộc đến thi đều bị loại cả, vì không con nào vượt qua được cả ba đợt sóng. Có con cá rô nhảy qua được một đợt thì bị rơi ngay, nên chỉ có một điểm. Có con tôm nhảy qua được hai đợt, ruột, gan, vây, vây, râu, đuôi đã gần hóa rồng, nhưng đến lượt thứ ba thì đuối sức ngã bổ xuống, lưng cong khoằm lại và cút lộn lên đầu. Hai con cùng phải trở lại yên nghiệp ở đồng như trước. Đến lượt cá chép vào thi thì bỗng gió thổi ào ào, mây kéo đầy trời, chép vượt luôn một hồi qua ba đợt sóng, lọt vào cửa Vũ Môn. Cá chép đỗ, vây, đuôi, râu, sừng tự nhiên mọc đủ, dạng bộ oai nghi, cá chép hóa rồng phun nước làm ra mưa. Bởi vậy, về sau người ta có câu ví rằng:

Gái ngoan lấy được chồng khôn,

Cầm như cá vượt Vũ Môn hóa rồng.

(Theo Hoàng Minh, Việt Dũng, Thu Nga, *Thần thoại Việt*

Nam chọn lọc,

Nxb Thanh Niên, 2019)

Lựa chọn đáp án đúng:

Câu 1. Văn bản trên thuộc thể loại nào (0,5 điểm):

- A. Cổ tích
- B. Ngụ ngôn
- C. Thần thoại
- D. Sử thi

Câu 2. Phát biểu nào sau đây nói về đặc điểm không gian trong truyện “Thần Mưa” (0,5 điểm):

- A. Không gian bao gồm nhiều cõi: cõi trời, cõi người, cõi Thủy phủ
- B. Không gian rộng lớn, gắn với các cuộc phiêu lưu của người anh hùng
- C. Không gian hoang sơ, chưa có sự sống
- D. Không gian gắn liền với các sinh hoạt cộng đồng

Câu 3. Phát biểu nào sau đây được dùng để miêu tả hình dạng của thần Mưa (0,5 điểm):

- A. Thần Mưa có tính hay quên, có vùng cả năm không đến
- B. Thần thường bay xuống hạ giới hút nước biển, nước sông vào bụng rồi bay lên trời
- C. Thần Mưa thường theo lệnh Trời đi phân phát nước ở các nơi
- D. Thần Mưa là vị thần hình rồng

Câu 4. Phát biểu nào sau đây mô tả đúng trình tự diễn biến của các sự kiện chính trong truyện (0,5 điểm):

- A. Cá chép vượt qua cửa Vũ Môn nên được hóa rồng – Thần Mưa theo lệnh trời đi phân phát nước ở các nơi – Công việc nặng nề nên một mình thần Mưa làm không xuể - Trời mở cuộc thi tuyển rồng để làm mưa

B. Công việc nặng nề nên một mình thần Mưa làm không xuể – Thần Mưa theo lệnh trời đi phân phát nước ở các nơi - Trời mở cuộc thi tuyển rồng để làm mưa – Cá chép vượt qua cửa Vũ Môn nên được hóa rồng.

C. Thần Mưa theo lệnh trời đi phân phát nước ở các nơi – Công việc nặng nề nên một mình thần Mưa làm không xuể – Trời mở cuộc thi tuyển rồng để làm mưa – Cá chép vượt qua cửa Vũ Môn nên được hóa rồng.

D. Thần Mưa theo lệnh trời đi phân phát nước ở các nơi – Công việc nặng nề nên một mình thần Mưa làm không xuể – Cá chép vượt qua cửa Vũ Môn nên được hóa rồng – Trời mở cuộc thi tuyển rồng để làm mưa

Câu 5. Theo bạn, nội dung của truyện “Thần Mưa” được tác giả dân gian xây dựng dựa trên cơ sở nào (0,5 điểm):

- A. Dựa vào đặc điểm của các sự vật, hiện tượng trong tự nhiên
- B. Dựa vào cơ sở khoa học
- C. Dựa vào tình cảm, thái độ của người xưa đối với thế giới tự nhiên
- D. Dựa vào sự thật về nguồn gốc của các sự vật, hiện tượng trong tự nhiên

Câu 6. Phát biểu nào sau đây nêu lên nội dung bao quát của truyện “Thần Mưa” (0,5 điểm):

- A. Truyện kể về công việc của thần Mưa
- B. Truyện kể về công việc của thần Mưa và cuộc thi chọn rồng để làm mưa
- C. Truyện kể về cuộc thi chọn rồng để làm mưa và cá chép đã thắng trong cuộc thi ấy
- D. Truyện đi vào lí giải hiện tượng hạn hán, lũ lụt

Câu 7. Phát biểu nào sau đây nói lên giá trị chủ đề của truyện “Thần Mưa” (0,5 điểm)

- A. Thể hiện ước mơ, khát vọng của người xưa trong việc đi vào lí giải về các hiện tượng trong thế giới tự nhiên
- B. Thể hiện những nhận thức hồn nhiên, sơ khai về thế giới của người xưa
- C. Lí giải về nguồn gốc của mưa, về nạn hạn hán, lũ lụt và sự tích cá chép hóa rồng
- D. Cả ba đáp án trên

Trả lời câu hỏi/ Thực hiện các yêu cầu:

Câu 8. Bạn hiểu gì về ý nghĩa của câu ví ở cuối truyện (0,5 điểm)

*Gái ngoan lấy được chồng khôn,
Cầm như cá vượt Vũ Môn hóa rồng.*

Câu 9. Theo bạn, tác giả dân gian đã gửi gắm khát vọng gì qua việc xây dựng hình ảnh thần Mưa ? (1,0 điểm)

Câu 10. Phân tích một tình tiết mà bạn cho là thú vị nhất trong truyện “Thần Mưa” (viết khoảng 5 đến 7 dòng). (1,0 điểm)

II. LÀM VĂN (4,0 điểm)

Bạn hãy viết bài văn nghị luận phân tích, đánh giá chủ đề và những nét đặc sắc về nghệ thuật của truyện *Thần Mưa*.

ĐÁP ÁN VÀ HƯỚNG DẪN CHẤM

Môn: Ngữ Văn lớp 10

Phần	Câu	Nội dung	Điểm
I		ĐỌC HIỂU	6,0
	1	C	0.5
	2	A	0.5
	3	D	0.5
	4	C	0.5
	5	A	0.5
	6	B	0.5
	7	D	0.5
	8	Ý nghĩa câu ví ở cuối truyện: Những cô gái nếu lấy được chồng khôn thì sẽ được đổi đời, đổi thân phận, có cuộc sống sung sướng, như cá chép khi vượt được Vũ Môn thì đã biến thành rồng.	0.5
	9	Qua việc xây dựng hình ảnh thần Mưa, tác giả dân gian thể hiện khát vọng lí giải các hiện tượng trong thiên nhiên; đồng thời cũng bộc lộ niềm mơ ước về việc mưa thuận gió hòa, mơ ước về sự thay đổi thân phận.	1.0
	10	Học sinh tự do lựa chọn tình tiết mà bản thân cho là thú vị nhất, kèm theo những phân tích thuyết phục. Tham khảo: - Tình tiết: cá chép vượt Vũ Môn hóa rồng - Phân tích: + Đây là một sự sáng tạo vô cùng độc đáo, thể hiện trí tưởng	1.0

	tượng phong phú, bay bổng của người xưa + Tình tiết này không chỉ thể hiện khát vọng muốn đi vào lí giải các hiện tượng trong tự nhiên, mà nó còn là niềm khát khao đổi đời, khát khao thay đổi thân phận của những người nông dân trong xã hội cũ. + Cá vượt Vũ Môn đã trở thành một biểu tượng cho sự đỗ đạt của những người học trò.	
II	VIẾT	4,0
	<i>a. Đảm bảo cấu trúc bài nghị luận phân tích, đánh giá một truyện kể</i>	0,25
	<i>b. Xác định đúng vấn đề cần nghị luận</i> Phân tích, đánh giá chủ đề và những nét đặc sắc về nghệ thuật của truyện “Thần Mưa”.	0,5
	<i>c. Triển khai vấn đề nghị luận thành các luận điểm</i> HS có thể triển khai theo nhiều cách, nhưng cần giới thiệu được vấn đề cần bàn luận, nêu rõ lí do và quan điểm của bản thân, hệ thống luận điểm chặt chẽ, lập luận thuyết phục, sử dụng dẫn chứng thuyết phục. Sau đây là một hướng gợi ý: 1. Giới thiệu tác phẩm; nêu khái quát định hướng của bài viết 2. Phân tích, đánh giá về chủ đề: + Thể hiện ước mơ, khát vọng của người xưa trong việc đi vào lí giải về các hiện tượng trong thế giới tự nhiên + Thể hiện những nhận thức hồn nhiên, sơ khai về thế giới của người xưa + Lí giải về nguồn gốc của mưa, về nạn hạn hán, lũ lụt và sự tích cá chép hóa rồng 3. Phân tích, đánh giá về nghệ thuật:	2.5

	+ Không gian nghệ thuật: là không gian đặc trưng của thần thoại, bao gồm nhiều cõi: trời, người, thủy phủ + Thời gian nghệ thuật: mang đặc trưng của thần thoại, là thời gian cổ xưa, không xác định. + Nhân vật: mang đặc trưng thần thoại, là thần, có khả năng siêu nhiên (làm mưa) + Các yếu tố kì ảo: vị thần làm ra mưa, rồng làm mưa, cá chép hóa rồng... 4. Khẳng định lại chủ đề và giá trị nghệ thuật của tác phẩm; nêu ý nghĩa của truyện kể đối với bản thân.	
	<i>d. Chính tả, ngữ pháp</i> Đảm bảo chuẩn chính tả, ngữ pháp Tiếng Việt.	0,25
	<i>e. Sáng tạo:</i> Bài viết có giọng điệu riêng; cách diễn đạt sáng tạo, văn phong trôi chảy.	0,5
Tổng điểm		10.0

Xem thêm tại Website VnTeach.Com

<https://www.vn teach.com>

I. ĐỌC HIỂU (6.0 điểm)

Đọc văn bản sau:

Câu chuyện: Những bông hồng

(Thần thoại Hy Lạp)

1. Truyện xảy ra trên một hòn cù lao suốt ngày đêm trôi bồng bềnh trên sóng biển. Ở đó có một chú bé vừa ra đời, chưa được bao lâu thì mẹ chú chẳng may lâm bệnh, chết đột ngột. Thiếu sữa mẹ, chú bé khóc ròng rã. Tiếng khóc của chú vang đến tận trời cao, thấu tới tai thần Zeus là chúa tể của các vị thần.

Thần Zeus thương tình bèn sai thần thợ rèn trộn đất và nước nặn thành một người đàn bà phúc hậu và đưa xuống trần để nuôi dưỡng chú bé mồ côi. Từ đó hai mẹ con sống trong một ngôi nhà lợp bằng rong biển và những cây mao sương yếu điệu. Ngày ngày, những con dê, sừng nhọn hoắt, thay nhau cho chú bé bú, cây rừng rung lá thành tiếng reo vui vu cho chú ngủ và ong từ các sườn núi lân cận đem mật tới cho chú. Chẳng bao lâu, chú đã lớn nhanh như thổi.

Hàng ngày, chú cùng mẹ đi chơi, đi săn và hái quả trong rừng. Cuộc sống êm ả trôi đi, đến lúc chú bé trở thành một chàng trai khôi ngô, lực lưỡng thì chú để mẹ ở nhà nghỉ ngơi, một mình vào rừng săn bắn nuôi mẹ.

2. Thấy chàng trai đã trưởng thành, thần Zeus gọi người mẹ trở về đỉnh núi bất tử của các vị thần. Thế là một buổi chiều đi rừng về, chàng trai không thấy mẹ đâu, nhìn quanh quẩn chỉ thấy đôi cánh bướm dập dờn đang khuất dần về phía cánh rừng. Chàng trai vội vã đuổi theo. Chàng chạy trên các sườn núi dốc, giữa những hang động tối om và trên các bờ vực sâu thăm thẳm. Những hòn đá nhọn, những cây gai làm cho chân chàng bị thương. Máu chàng nhỏ xuống đất để lại dấu vết ở những nơi chàng đã đi qua nhưng chàng vẫn không tìm thấy mẹ, chàng đành buồn bã quay về.

3. Từ trên trời cao, người mẹ rất đau khổ thấy con mình chiều chiều lại ngồi dưới chân núi nhìn dòng nước lặng lẽ trôi. Bà tha thiết xin thần Zeus cho người xuống làm bạn với chàng trai để chàng đỡ hiu quạnh.

Thần Zeus rủ lòng thương, ưng thuận. Thế là trên bầu trời xanh biếc bỗng xuất hiện một con thiên nga trắng muốt bị một con chim ưng đuổi theo. Chàng trai vội vã giương cung nhưng chưa kịp bắn thì thiên nga đã rơi vào lòng chàng. Một bên cánh của thiên nga bị chim ưng cắn bị thương, máu nhỏ giọt thấm xuống đất.

Khi chàng trai lau sạch máu ở cánh thiên nga thì con chim bỗng biến thành một cô gái vô cùng xinh đẹp. Đó là công chúa Thiên Nga, con gái thần Zeus, vì ưng thuận làm bạn với chàng trai nên để cho chim ưng đuổi bắt xuống trần gian. Và nàng đã sống cuộc đời hạnh phúc với chàng trai đến khi bạc đầu.

Còn bên bờ sông ở những nơi mà máu của nàng công chúa rớt xuống cũng như ở trong rừng, nơi mà máu của chàng trai trong lúc đi tìm mẹ đã thấm vào đất thì nay mọc lên những bông hoa đỏ thắm, thơm dịu và đẹp như tình yêu con người. Nhân loại ngày nay gọi đó là hoa hồng và tôn là chúa tể các loài hoa.

(Nguồn: Truyện đọc lớp 3, trang 17, NXB Giáo dục – 2001)

Lựa chọn đáp án đúng:

1. Phương thức biểu đạt chính được sử dụng trong văn bản trên là:
 - A. Miêu tả.
 - B. Biểu cảm.
 - C. Tự sự.
 - D. Nghị luận.
2. Nhân vật trung tâm của câu chuyện là:
 - A. Thần Zeus.
 - B. Chú bé mồ côi.
 - C. Người mẹ.
 - D. Công chúa Thiên Nga.
3. Vì sao thần Zeus lại gọi mẹ cậu bé về đỉnh núi bất tử?
 - A. Vì cậu đã trở thành một chàng trai trưởng thành.
 - B. Vì mẹ cậu là người của đỉnh núi bất tử, của các vị thần, được thần Zeus tạo ra.
 - C. Vì để cậu bé có thể sống tự lập.
 - D. Vì để cậu bé có thể sống tự do.
4. Đâu **không** phải là chi tiết hoang đường, thần kì trong câu chuyện?
 - A. *Thần Zeus thương tình bèn sai thần thợ rèn trộn đất và nước nặn thành một người đàn bà phúc hậu*
 - B. *Từ đó hai mẹ con sống trong một ngôi nhà lợp bằng rong biển và những cây mao sương yếu điệu*
 - C. *Khi chàng trai lau sạch máu ở cánh thiên nga thì con chim bỗng biến thành một cô gái vô cùng xinh đẹp.*
 - D. *Nơi mà máu của chàng trai trong lúc đi tìm mẹ đã thấm vào đất thì nay mọc lên những bông hoa đỏ thắm.*
5. Mục đích chính của câu chuyện là:
 - A. Nói về tình yêu thương của thần Zeus với loài người.
 - B. Nói về tình mẫu tử
 - C. Nói về tình yêu lứa đôi
 - D. Lí giải nguồn gốc của loài hoa hồng.

6. Câu chuyện thuộc nhóm thần thoại nào?

- A. Thần thoại sáng tạo.
- B. Thần thoại kể về các vị thần.
- C. Thần thoại suy nguyên.
- D. Tất cả các phương án trên.

7. Trong các đặc điểm sau, đâu **không** phải là điểm đặc trưng của thần thoại?

- A. Là thể loại truyện kể ra đời sớm nhất kể về thế giới thần linh, thể hiện quan niệm về vũ trụ và nhân sinh của người xưa.
- B. Thường có cốt truyện đơn giản: có thể là cốt truyện đơn tuyến, tập trung vào một nhân vật hoặc là một tổ hợp nhiều cốt truyện đơn.
- C. Nhân vật thường là những con người bình thường trong xã hội, phản ánh ước mơ của người lao động.
- D. Câu chuyện gắn với thời gian phiếm chỉ, mang tính ước lệ.

Trả lời các câu hỏi:

8. Theo bạn, có thể lược bỏ được sự việc: *người mẹ phải quay trở về đỉnh núi bất tử* trong văn bản hay không? Vì sao?

9. Qua chi tiết “*Chàng chạy trên các sườn núi dốc, giữa những hang động tối om và trên các bờ vực sâu thăm thẳm. Những hòn đá nhọn, những cây gai làm cho chân chàng bị thương. Máu chàng nhỏ xuống đất để lại dấu vết ở những nơi chàng đã đi qua*”, em trình bày suy nghĩ về tính cách, phẩm chất của nhân vật.

10. Từ chi tiết thần kì trong câu chuyện: *Còn bên bờ sông ở những nơi mà máu của nàng công chúa rớt xuống cũng như ở trong rừng, nơi mà máu của chàng trai trong lúc đi tìm mẹ đã thấm vào đất thì nay mọc lên những bông hoa đỏ thắm, thơm dịu và đẹp như tình yêu con người*, em hãy viết đoạn văn (từ 4-5 câu) để nói về vẻ đẹp của tình yêu thương.

II. VIẾT (4.0 điểm)

Viết một bài văn (khoảng 500 chữ) để phân tích, đánh giá chủ đề, những nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của một truyện kể mà em yêu thích.

HƯỚNG DẪN CHẤM ĐỀ KIỂM TRA
MÔN NGỮ VĂN, LỚP 10

Phần	Câu	Nội dung	Điểm
I		ĐỌC HIỂU	6.0
	1	C	0.5
	2	B	0.5
	3	A	0.5
	4	B	0.5
	5	D	0.5
	6	C	0.5
	7	C	0.5
	8	- Không thể lược bỏ sự kiện: <i>người mẹ phải quay trở về đỉnh núi bất tử</i> trong văn bản. - Vì nếu thiếu sự kiện này thì: + Tác phẩm không thể tiếp tục, nối tiếp bằng những sự việc bởi các sự kiện được triển khai hoặc liên kết với nhau theo một mạch kể nhất định. + Sẽ không thể hiện được tình yêu của người mẹ với chàng trai và của chàng trai đối với mẹ.	1.0
	9	- Nhận xét được tính cách, phẩm chất của nhân vật qua chi tiết: + Thể hiện tình yêu của chàng trai với mẹ. + Thể hiện tinh thần quyết tâm và lòng dũng cảm trên hành trình đi tìm mẹ.	1.0
	10	- HS viết được đoạn văn (từ 4-5 câu) để nói về vẻ đẹp của tình yêu thương.	0.5
II		VIẾT	4.0
		<i>a. Đảm bảo cấu trúc bài nghị luận</i> Mở bài nêu được vấn đề, Thân bài triển khai được vấn đề, Kết bài khái quát được vấn đề	0.5
		<i>b. Xác định đúng yêu cầu của đề.</i> - Viết về chủ đề, những nét đặc sắc về nghệ thuật đặc sắc - Phạm vi d/c: Học sinh tự do lựa chọn tác phẩm	0.5
		<i>c. Triển khai vấn đề nghị luận thành các luận điểm</i> HS có thể viết bài nhiều cách trên cơ sở kết hợp được lí lẽ và dẫn chứng để tạo tính chặt chẽ, logic của mỗi luận điểm; đảm bảo các yêu cầu sau:	2.0

	- Giới thiệu ngắn gọn về tác giả, tác phẩm (xuất xứ, nhân vật chính và nội dung bao quát) - Phân tích, đánh giá: . Tóm tắt được cốt truyện và các sự việc chính . Giới thiệu yếu tố đặc sắc mình sẽ phân tích, đánh giá của truyện ngắn được lựa chọn (nêu được lí do vì sao mình chọn yếu tố ấy) . Phân tích, đánh giá chủ đề và nét đặc sắc nghệ thuật bằng hệ thống luận điểm; mỗi luận điểm cần được làm sáng tỏ bằng các chi tiết, dẫn chứng cụ thể từ tác phẩm. . Nêu được tư tưởng mà nhà văn muốn truyền tải/đối thoại với người đọc thông qua tác phẩm. - Nêu ý nghĩa, khẳng định giá trị của câu chuyện.	(0,5) (1,5) (0,5)
	d. Chính tả, ngữ pháp Đảm bảo chuẩn chính tả, ngữ pháp Tiếng Việt.	0.5
	e. Sáng tạo: Thể hiện suy nghĩ sâu sắc về vấn đề nghị luận; có cách diễn đạt mới mẻ.	0.5
	Tổng điểm	10.0